

montessori bekwaamheden

een beschrijving van de
montessori
start-,
basis-,
en
vakbekwaamheden

Inhoudsopgave

Verantwoording	3
Inhoudelijk kader	5
Beschrijving montessoribekwaamheden	8
Appendix	17

1 Verantwoording document montessoribekwaamheden

Dit document beschrijft de montessoribekwaamheden die gelden voor de leraren¹ montessoribasisonderwijs, anno 2016. Deze bekwaamheden zijn opgesteld door het Montessori Ontwikkel Centrum. De beschrijving van montessoribekwaamheden en de indeling zijn afgestemd met de Sectie Obo² en sectie Bao³.

De leden van de verschillende secties hebben meegewerkt aan de tot standkoming van dit document. Het bestuur van de Nederlandse Montessori Vereniging heeft dit document vastgesteld op 18 maart 2016 volgens artikel 25, 2/3/4 in de statuten van de NMV⁴.

De bekwaamheden Primair Onderwijs, anno 2016, zijn onderverdeeld in drie gebieden. De bekwaamheid van de montessorileraar wordt in belangrijke mate bepaald door zijn vakinhoudelijke, pedagogische en didactische kennis en kunde. Het spreekt voor zich dat het bestuur van de NMV zich aansluit bij de landelijke ontwikkelingen. Het bestuur heeft ingezet op een herformulering van de eerder geldende montessoribekwaamheidseisen, van 2006.

Het document ‘montessoribekwaamheden 2016’ beschrijft op drie niveaus haar bekwaamheden: montessoristartbekwaam, montessoribasisbekwaam en montessorivakbekwaam. Er is bewust gekozen om de montessoristartbekwaamheden te beschreven. In dit document is ervan uitgegaan dat de PABO de leraren tot startbekwaam ontwikkelt, montessoristartbekwaam sluit daar nauw op aan met hierin duidelijke nuancerings die van belang zijn om te kunnen onderscheiden.

Iedere professional spant zich tot het uiterste in om kwalitatief uitstekend montessorionderwijs te bieden. Van oudsher wordt daartoe in het bijzonder ingezet op de ontwikkeling van het kind op alle ontwikkelingsgebieden en het pedagogisch werk- en leefklimaat dat daarvoor noodzakelijk is. Dat vraagt om goed opgeleide en bekwame montessori leraren.

---

¹ In dit document is gekozen voor de aanspreekvorm ‘Leraar’ en ‘Hij’. Overal waar ‘hij’ staat kan ‘zij’ worden gelezen.

² Sectie Opleiders, begeleiders en ontwikkelaars

³ Sectie Basisonderwijs

⁴ Statuten NMV 10 november 2010

Het is de ambitie van de NMV dat in 2016 alle montessori instellingen, die lid zijn van de NMV, beschikken over personeel dat beschikt over montessorideskundigheid, overeenkomstig de eisen die door de Commissie Toelating en Erkenning zijn gesteld of gesteld gaan worden.

De koppeling van de nieuwe montessori basisbekwaamheden en de nieuwe manier van bewijzen vormen onderdelen van de montessoriopleiding. Het visiedocument Innovatief montessori onderwijs 2016 kan gebruikt worden als onderlegger bij deze montessoribekwaamheden.

Belangrijk uitgangspunt van de sectie Obo en de sectie Bao is dat bekwaamheden zich ontwikkelen in relatie tot het werkveld en de opleiding. Dit vraagt om nauwe samenwerking en het dragen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Dit document zal moeten gezien worden als een 'levend' document en vormt geen statisch document. Waar verbeteringen noodzakelijk dan wel gewenst zijn, zal dat kunnen worden aangepast in overeenstemming met sectie Bao en sectie Obo.

Ieder montessoriprofessional kan dit document gebruiken als een praktisch 'werkdocument'.

Wij gaan ervan uit dat met dit document 'montessoribekwaamheden 2016' recht wordt gedaan aan de gewenste kwaliteitsverbetering op alle terreinen waarbij de kinderen degene zijn die er het meest van dienen te profiteren. Zij zijn het waar het tenslotte allemaal om draait en gaat!

22 januari 2016, Montessori ontwikkel centrum

18 maart 2016, vastgesteld door het bestuur NMV.

2 Inhoudelijk kader montessoribekwaamheden.

Binnen het montessorionderwijs en montessorioopvoeding anno 21^e eeuw staan, drie pijlers centraal: **Individualiteit, medeburgerschap en duurzaamheid**. Toekomst gericht opvoeden vraagt van leraren en toekomstige leraren een visie en vaardigheden op deze drie pijlers.

De pijler **individualiteit** duidt de eigen aard en persoonlijkheid aan, die zich ontwikkelt zich in relatie tot anderen en de omgeving.

De houding van de montessorileraar is erop gebaseerd dat hij de individualiteit van kinderen mag herkennen, accepteren, erop mag anticiperen en er leiding aan mag geven. De basis van het handelen is gelegen in de observerende houding die de montessorileraar aanneemt.

De pijler **medeburgerschap** in relatie tot socialisatie houdt in de wijze waarop kinderen in staat worden gesteld zich te ontwikkelen. Binnen de opvatting van Maria Montessori is van directe invloed de wijze waarop de mensen zich tot elkaar verhouden, de manier waarop de maatschappij wordt ingericht. Montessori was van mening dat door haar wijze van opvoeden maatschappelijke verbeteringen zouden kunnen worden bereikt. Haar antropologische en maatschappelijke inzichten hebben directe consequenties voor haar pedagogische opvattingen. Het ontwikkelen van deze persoonlijkheid, die op deze wijze een bijdrage levert aan de opbouw van cultuur, krijgt zo een betekenis die boven het individu uitgaat. De houding van de montessorileraar is actief te zoeken naar en het stimuleren van het potentieel van kinderen.

De pijler **duurzaamheid** in relatie tot verantwoordelijkheid betekent dat we kinderen bewust (willen) maken van hun gebruik van hun leefwereld. Het betekent op een verantwoorde manier omgaan met de directe omgeving waarin zij leven/werken op school. De montessorileraar toont zijn verantwoordelijkheid door goed voorbeeldgedrag uit te dragen. Ecologische, economische en sociale dimensies zijn daaraan verbonden.

Voor verdere verklaring en toepassing van deze drie begrippen in relatie tot de kennis, attitude en kunde, verwijzen we naar het document “ Visiedocument Innovatief montessori onderwijs, NMV 2016⁵.”

2.1 Definitie bekwaamheid en kwalificatie

Een bekwame montessorileraar heeft aangetoond dat hij met zijn vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde zijn werk als leraar en als deelnemer aan de professionele onderwijsgemeenschap, kan verrichten op een

---

⁵ Visie document NMV innovatief montessori onderwijs, 2016

professioneel doelmatige en verantwoorde wijze. Voor de leraar primair onderwijs (groepsleraar) gelden de eisen die gesteld worden aan het bachelor-niveau van kwalificatie. Een basis-, vakbekwame montessorileraar houdt in dat hij gevorderde kennis en kunde heeft betreffende de antropologie van montessorionderwijs en opvoeding, de specifieke montessori vakdidactieken beheerst en de pedagogische theorieën en methodieken die relevant zijn voor het montessorionderwijs kent en kan toepassen.

2.2 De verantwoordelijkheid van de montessorileraar

De montessorileraar heeft een maatschappelijke opdracht en speelt een belangrijke rol in de vorming van zijn kinderen tot zelfstandige en verantwoordelijke mensen die hun weg kunnen vinden in de maatschappij.

De montessorileraar is verantwoordelijk voor :

- veilig, ondersteunend en stimulerend leeromgeving – *pedagogisch bekwaam*;
- de inhoud van zijn onderwijs - *vakinhoudelijk bekwaam*;
- de manier waarop zijn kinderen die inhoud leren - *vakdidactisch bekwaam*.

2.3 Uitgangspunten bekwaamheidseisen⁶

De bekwaamheid van de montessorileraar wordt in belangrijke mate bepaald door zijn vakinhoudelijke en pedagogisch- didactische kennis en kunde. De basis daarvan wordt in de bekwaamheidseisen vastgelegd. Bij de interpretatie van de bekwaamheidseisen zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- De montessorileraar is een professional. Hij heeft een complex professioneel beroep dat hoge eisen stelt aan het niveau van zijn beroepskennis en -kunde. De leraar werkt in een professionele ruimte waarin hij verantwoordelijkheid neemt en voortdurend afwegingen en keuzes maakt en zich kan verantwoorden.
- De montessorileraar heeft een onderzoekende, resultaat- en ontwikkelingsgerichte houding zowel in de dagelijkse uitvoering als bij het bijstellen en verbeteren van het onderwijs.
- De montessorileraar zet kinderen aan tot onderzoekend leren. Hij stelt de kinderen vragen, geeft ze feedback en ruimte om onderzoek te kunnen doen en zo nieuw opgedane kennis te kunnen bewijzen.
- Het gewenste niveau van beroepskennis en -kunde maakt het noodzakelijk dat de montessorileraar een opleiding voltooid heeft op ten minste bachelor- of masterniveau of een opleiding die daaraan gelijkwaardig is. Deze opleidingen moeten voldoen aan algemene criteria van niveau en kwaliteit.
- Werken in het onderwijs is teamwerk: samenwerken met collega's, ouders en anderen, het aanspreken en aanspreekbaar zijn en het professionele handelen

---

⁶ Uitwerking gebaseerd op Herijking bekwaamheidseisen-2014 Onderwijscoöporatie

uitleggen en verantwoorden. Dit vereist communicatieve vaardigheden en goed kunnen samenwerken. Om zijn beroep goed te kunnen uitoefenen moet de montessorileraar kunnen organiseren, plannen en prioriteiten stellen.

- Bekwaamheid is meer dan kennis en kunde. In de interactie tussen de montessorileraar en het kind spelen de persoonlijkheid en de beroepshouding van de leraar een belangrijke rol. Het is daarom essentieel dat de leraar beschikt over zelfkennis en in staat is tot kritische reflectie op zichzelf in het professionele handelen en zich bewust is van zijn voorbeeldgedrag in relatie tot de verantwoordelijkheid voor het grote geheel waar we onderdeel van zijn.

Vanuit de montessori identiteit en visie op leren als professionele context zal de montessorileraar zich kunnen en moeten verantwoorden op drie verschillende niveaus:

- **Micro niveau** : het dagelijks werk in de groep
ontwikkelen van lessen, uitvoeren, begeleiden, verschillende montessorirollen, evalueren, beoordelen.
- **Meso niveau** : door het jaar heen
programma samenstellen, bijstellen, verbeteren, afgestemd op periode van groei, afgestemd op individu en groep, evalueren.
- **Macro niveau** : context van de school als professionele leergemeenschap
uitleggen en verantwoorden, afstemmen op collega's en anderen, bijdrage aan onderwijsontwikkeling, afstemmen met de schoolomgeving.

Opmerking

De volgorde van beschreven bekwaamheden drukt geen rangorde uit, noch een gewenste opeenvolging van handeling.

3 Beschrijving montessoribekwaamheden

Bij de onderstaande bekwaamheden is een onderscheid gemaakt waartoe de montessorileraar zich kan ontwikkelen in relatie tot de werkomgeving en de montessoriopleiding. In de appendix op blz. 17 worden de drie niveaus verklaard.

A. Pedagogisch bekwaam

Een montessorileraar die pedagogisch bekwaam is, weet dat hij in een werktraditie staat waarin opvoeding en onderwijs met elkaar zijn verbonden, waarbij kosmische opvoeding het fundament vormt. Hij heeft vertrouwen in de potentiële mogelijkheden van het kind om zodoende ‘zelfopvoeding’ een kans te geven. Hij zorgt voor een kosmisch voorbereide omgeving waarbinnen vrije keuze voorwaardelijk is voor verdere ontwikkeling. De montessorileraar is onderdeel van deze voorbereide omgeving en neemt hierin verschillende leerkrachtrollen aan. Hij kan werken in een heterogene groep, onderschrijft de waarde ervan en is in staat kinderen te benaderen vanuit verschillende opvoedingsstijlen. Hij zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in de groep. Hij heeft persoonlijk contact met het individuele kind. Hij onderschrijft de individualiteit van het kind.

Items montessoribekwaamheden Kennis De montessorileraar	Start bekwaam	Basis bekwaam	Vak bekwaam
kent de theorie van de antropologie van Maria Montessori			
is bekend met de theorie van de trits Montessori antropologie, pedagogiek en didactiek en de consequentie hiervan op haar praktisch handelen			
heeft kennis van de verschillende vormen van vrijheden			
maakt vanuit de montessoritheorie de transfer naar de eigen praktijk			
verantwoordt het eigen handelen met behulp van de theoretische concepten			
kent de kosmische visie van Maria Montessori op mens en wereld			
kent de samenhang tussen de begrippen individualiteit, medeburgerschap en duurzaamheid			
kent de samenhang tussen toenemende zelfstandigheid en afnemende afhankelijkheid			
kent de ontwikkelingsfases binnen de periodes van groei			

heeft zicht op de regels en afspraken die nodig zijn voor een positief sociaal klimaat			
heeft een beeld van het sociale klimaat in een groep kinderen en van ieders individuele welbevinden			
heeft een beeld van de identiteitsontwikkeling van de kinderen			
kent de fases van identiteitsontwikkeling van kinderen			
kent de invloed van heterogene groepen op het sociale klimaat			
kent de fases van de morele ontwikkeling van kinderen			
Items montessoribekwaamheden Kunde	Start	Basis	Vak
De leraar	bekwaam	bekwaam	bekwaam
kan individuele kinderen in een heterogene groep begeleiden			
kan het kind zó begeleiden dat het kind aandacht houdt voor het werk van zichzelf			
stelt vrijheid van werkduur, werkcyclus, werktempo en werkkeuze voorwaardelijk			
ontwikkelt bij zichzelf een attitude en besef van medeverantwoordelijkheid en een gevoel van bewondering en verwondering: kosmisch bewustzijn			
geeft de kinderen een eigen inbreng en verantwoordelijkheid			
leeft het gewenste gedrag voor qua wellevendheid en taalgebruik			
kan met aandacht het leerproces volgen en kan afwachten			
kan de meerwaarde van heterogeniteit verwoorden			
kan individuele kinderen in een heterogene groep begeleiden			
kan voorwaarden creëren die de afhankelijkheid doen afnemen en de zelfstandigheid doen groeien			
kan vanuit observatie besluiten nemen en deze onderbouwen			
kan vanuit observatie besluiten nemen en deze			

besluiten verantwoorden			
kan vanuit observatie op meso-niveau (bouw-, teambreed) besluiten nemen en verantwoorden			
biedt het kind de ruimte om zichzelf doelen te stellen			
biedt het kind de ruimte om eigen doelen te bewijzen			
biedt ruimte aan verschillende manieren van werken om daarmee de zelfstandigheid van het kind te bevorderen			
helpt kinderen de stap van zelfstandigheid te laten zetten naar verantwoordelijkheid			
creëert een krachtige leeromgeving waarin experimenteren, zelfontdekken, en/of de onderzoekende houding, centraal staat			
creëert een krachtige leeromgeving waarin samenwerken, samenwerkend leren en 'het grote werk' mogelijk is			

B. Vakdidactisch bekwaam

Een montessorileraar die vakdidactisch bekwaam is, richt een uitnodigende kosmische voorbereide omgeving in, waarin het leren van het kind centraal staat. De montessorileraar maakt optimaal gebruik van de verschillende montessoriaanse lessen, passend bij de perioden van groei.

Hij kan zijn verschillende leerkrachtrollen hierbinnen verantwoorden.

Hij heeft zicht op de leerontwikkeling en gevoelige periodes van kinderen en maakt bij de uitvoering van zijn onderwijs hier gebruik van.

Hij gaat uit van het menselijk potentieel van het kind en observeert hierbij gericht op de periode van groei.

In de visie op leren is het uitgangspunt dat het kind zelf de regie en een toenemende verantwoordelijkheid krijgt over het eigen leerproces. De onderzoekende houding en de kennis van de montessorileraar om de kinderen te begeleiden bij het zelfstandig doen van onderzoek is daarbij leidraad.

Items montessoribekwaamheden Kennis De leraar	Start bekwaam	Basis bekwaam	Vak bekwaam
heeft kennis van de essentie en specifieke eigenschappen van het montessorimateriaal			
heeft kennis van de didactische werkvormen om zelfstandig verwerken, zelfstandig werken en zelfgestuurd leren en zelfverantwoordelijk leren, te bevorderen			
heeft kennis om de ontwikkeling om zelfstandig verwerken, zelfstandig werken en zelfgestuurd leren en zelfverantwoordelijk leren te bevorderen			
heeft kennis van de ontwikkeling van zijn didactische rol van modelling ⁷ , scaffolding en groei naar geleidelijke zelfstandigheid toe			
heeft kennis van verschillende observatiemodellen om een kind en een groep te observeren			
heeft kennis van verschillende kindvolgsystemen en kan deze op montessoriaanse wijze gebruiken en verantwoorden			
heeft kennis van de verschillende montessorilessen en de psychologische achtergrond daarvan			

⁷ Onstenk, J. (2015). Katern: het werkplekcurriculum in de school: leren op de werkplek

heeft kennis van de verschillende leerkrachtrollen en zijn acties (begeleiden, sturen, reflecteren, observeren, ingrijpen, afwachten, reflecteren, evalueren, feedback geven, vragen stellen, onderzoeken, analyseren en registreren)			
heeft kennis van concentrisch leren volgens de kosmische visie			
heeft kennis van het didactisch model van de kleine ronde (inzoomen) en grote ronde (uitzoomen)			
kent de relevantie van een ononderbroken werkperiode			
kent de ontwikkelingsfasen van de verschillende periodes van groei en hun invloed op de didactiek			
kent de relevantie van goede vragen stellen en gerichte feedback geven en ontvangen			
heeft een goed beeld van de mate waarin de kinderen zich binnen de driejarencyclus kunnen en mogen ontwikkelen			
heeft een goed beeld van de mate waarin kinderen de leerinhouden beheersen passend binnen de heterogene groep			
heeft een goed beeld van de manier waarop kinderen zich kunnen ontwikkelen tot ontdekker, verkenner en wetenschapper			
heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de montessorididactiek en het montessoricurriculum waartoe hij kinderen opvoedt en onderwijst en levert een innoverende bijdrage aan de organisatie			
is vertrouwd met hoe verschillend kinderen leren en doorziet wat hun leerbehoeften zijn			
Items montessoribekwaamheden Kunde De leraar	Start bekwaam	Basis bekwaam	Vak bekwaam
kan de verschillende montessoriaanse lessen ⁸ ontwerpen en uitvoeren passend bij de periode van groei			
kan de aandacht van het kind vasthouden tijdens de verschillende (montessoriaanse) lessen			

⁸ individuele lesje, materiaalles, algemene les, les in vier perioden, stilteles, streeplopen, wellevendheidslesje, technische lessen

streeft binnen de eigen groep naar een maximale ononderbroken werkperiode			
streeft samen met zijn schoolteam naar een maximale ononderbroken werkperiode			
kan op basis van observaties tijdens activiteiten nieuwe doelen, werkvormen, instructie of individuele begeleiding formuleren, aangepast aan het individuele kind of de hele groep			
richt zijn eigen klassenomgeving in als een kosmisch voorbereide omgeving			
kan de verworven leerinhouden benoemen en registreren			
kan op grond van observaties de juiste keuzes maken voor verdere begeleiding			
verantwoordt zijn verschillende leerkrachtrollen en zijn acties (begeleiden, sturen, reflecteren, observeren, ingrijpen, afwachten, reflecteren, evalueren, feedback geven, vragen stellen, onderzoeken, analyseren en registreren)			
maakt gebruik van het didactisch model waarin de kleine en grote ronde onderdeel zijn van het zelfstandig werken			
maakt gebruik van materiaal en hulpmiddelen om essenties van ontwikkelingslijnen te bereiken			
kan voorwaarden creëren die de afhankelijkheid doen afnemen en de zelfstandigheid doen groeien			
zet bewust didactische werkvormen in om zelfstandig verwerken, zelfstandig werken en zelfgestuurd leren en zelfverantwoordelijk leren te bevorderen			
is in staat kinderen te begeleiden zelfstandig onderzoek te doen			
kan passende en betrouwbare materialen maken of samenstellen ter aanvulling van een ontwikkelingslijn			
kan op systematische wijze zelf-(hulp)materiaal die voor het leerproces van belang zijn selecteren, ontwikkelen en vormgeven			
kan passende en betrouwbare materialen ontwerpen en of gebruiken met betrekking tot formatief en summatief evalueren			

kan een adequaat klassenmanagement realiseren			
kan een adequaat montessoriaans klassenmanagement realiseren			
kan op basis van zijn analyse zijn didactische en kosmische voorbereide omgeving bijstellen			
kan ontwikkelingsstappen registreren en evt. hulp bieden bij geconstateerde onderwijsbehoeften			
bespreekt werk op inhoud en proces met kinderen volgens procedures omtrent signalering, observatie en registratie			
past reflectie en evaluatie toe op het individuele kind en op de hele groep			
kan aan het kind verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken			
kan het kind ondersteunen in het ontwikkelen van planmatig gedrag			
werkt bij de aanbieder van kosmisch onderwijs vanuit grote gehelen			
kan de montessori-visie voorleven			
kan de montessori-visie voorleven en innoverende keuzes maken op basis van wetenschappelijke verantwoording			
evalueert met het kind of de kinderen op product en/of procesniveau			
kan goede vragen stellen aan een kind die leiden tot verdere ontwikkeling			
kan positieve feedback geven aan een kind			
kan positieve feedback geven aan het kind die het kind verder aanzetten tot leervragen			

C. Vakinhoudelijk bekwaam

Een montessorileraar die vakinhoudelijk bekwaam is, beheerst de inhouden van de ontwikkelingslijnen waarnemen, motoriek, taal, tellen, rekenen/wiskunde, geometrie en kosmische educatie. Waar mogelijk wordt op een concentrische manier inhoud gegeven aan de verschillende domeinen. De montessorileraar is zich bewust van de onderlinge samenhang tussen de verschillende ontwikkelingslijnen en de periode van groei.

Hij heeft zicht op de doorgaande lijn. Hij heeft de kennis en vaardigheden om zowel taal als rekenen/wiskunde bewust geïntegreerd in te zetten bij de aanbiedingen en verwerkingen/onderzoek van kosmische educatie.

Items: montessoribekwaamheden Kennis De leraar	Start bekwaam	Basis bekwaam	Vak bekwaam
heeft kennis van de verschillende ontwikkelingslijnen, bouwspecifiek			
heeft kennis van de doorgaande lijn binnen de ontwikkelingslijnen, schoolbreed			
is bekend met de kosmische visie van Maria Montessori op mens en wereld en weet eigen handelen af te stemmen			
is op theoretisch niveau op de hoogte van de pedagogische uitgangspunten van Montessori en weet het eigen handelen daar op af te stemmen			
heeft een helder overzicht en kennis van essentiële ontwikkelingen in ruimte, plaats en tijd			
kent de kosmische uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het montessorionderwijs			
heeft een helder overzicht van de theorieën (Maria Montessori, Big History, religies) welke het werken met oorsprongverhalen verklaren.			
heeft zicht op de samenhang van de begrippen individualiteit, medeburgerschap en duurzaamheid			
kent de relevantie van de montessorileerinhouden voor het kind en weet hoe het kind die leerinhouden gebruikt			
heeft kennis van de periode van groei en de			

invloed hiervan op de ontwikkeling			
stimuleert anderen bij het nadenken over doel, inhouden en werkwijze bij kosmische educatie			
Items: montessoribekwaamheden Kunde De leraar	Start	Basis bekwaam	Vak bekwaam
kan vanuit perioden van groei de voorbereide omgeving vormgeven			
kan de inhouden van de verschillende ontwikkelingslijnen toepassen binnen zijn groep			
maakt gebruik van ordeningsystemen, raamwerken, tijdlijnen en (onderzoeks)vragenstructuren			
kan aangeven in algemene lijnen hoe kosmische educatie gerealiseerd wordt binnen zijn eigen werkomgeving			
kan aanbevelingen geven hoe kosmische educatie geborgd kan worden binnen zijn eigen werkomgeving			

Appendix

Er is gekozen voor een indeling van drie montessoribekwaamheden. Hieronder wordt de indeling nader verklaard.

Montessoristartbekwaam

Deze startende montessorileraar is in het bezit van PABO diploma en heeft nog geen of geringe montessori leerkracht ervaring (eigen schoolcarrière, stage, startende leerkracht in een montessorischool.)

Montessoribasisbekwaam

Deze montessorileraar heeft enige jaren werkervaring in een montessori setting. Om tot een objectieve en transparante beoordeling van het bereiken van de montessoribasisbekwaamheid te komen, wordt gebruik gemaakt van een beproefd en objectief observatie-instrument.

Loopbaan/ontwikkeling naar Montessorivakbekwaamheid

Montessorivakbekwaam:

Deze montessorileraar beheerst dusdanig de montessori inhouden en beschikt over een dusdanige houding waarin hij in staat is een bijdrage te leveren aan en aanzet geeft tot de verdere schoolontwikkeling.

Een leraar maakt met zijn werkgever afspraken om te komen tot vakbekwaamheid en legt deze afspraken vast in het persoonlijk ontwikkelingsplan. Om tot een objectieve en transparante beoordeling van het bereiken van de montessorivakbekwaamheid te komen, wordt gebruik gemaakt van een beproefd en objectief observatie-instrument.